

مقایسه دعوای رفع تصرف عدوانی

با خلع ید

www.ketab.ir

کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد نگارنده در رشته حقوق خصوصی است که در سال ۱۳۸۲ در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر محمدحسین قائم مقام فراهانی و مشاوره جناب آقای دکتر محمد عیسی تفرشی از آن دفاع شده است.

www.kebook.ir

سرشناسه: جوهری، مهدی، ۱۳۵۵

عنوان و نام پدیدآور: مقایسه دعوی رفع تصرف عدوانی با خلع ید/ مؤلف مهدی جوهری

مشخصات نشر: تهران، فکرسازان، ۱۳۸۶

مشخصات ظاهری: ۱۵۲ ص

شابک: ۶- ۲۲- ۸۸۸۴- ۹۶۴- ۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیفا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۴۹- ۱۵۳؛ همچنین به صورت زیرنویس

یادداشت: در اصل، پایان نامه نویسنده (کارشناسی ارشد - دانشگاه تربیت مدرس) تحت همین عنوان است.

موضوع: دعوی تصرف عدوانی - ایران.

موضوع: دعوی خلع ید - ایران.

موضوع: حقوق مدنی - ایران - دعوی.

رده بندی کنگره: ۱۳۸۶ م ۷ ج ۹ / KMH ۴۲۳۴

رده بندی دیویی: ۲۶- ۵۵۰/۳۴۵

شماره کتابشناسی ملی: ۱۱۶۲۵۸۲

انتشارات فکرسازان

نام کتاب: مقایسه دعوی رفع تصرف عدوانی با خلع ید

مؤلف: مهدی جوهری - ۱۳۵۵

حروفچین: شبنم سعیدی

طرح جلد: الیاس مهاجری

قطع: وزیری

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۳۸۷

شابک: ۶- ۲۲- ۸۸۸۴- ۹۶۴- ۹۷۸

قیمت: ۲۰۰۰ تومان

دفتر مرکزی انتشارات: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان شهید

وحید نظری، کوچه آشتیانی، پلاک ۲۴، واحد ۴

تلفن: ۶۶۴۹۷۰۷۲-۶۶۹۶۰۷۶۰

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱۳
فصل یکم: کلیات	۱۷
۱-۱- دعوای رفع تصرف عدوانی	۱۹
۱-۱-۱- تعریف دعوای رفع تصرف عدوانی	۱۹
۱-۱-۲- سابقه دعوای رفع تصرف عدوانی در حقوق اسلام	۲۰
۱-۱-۳- سابقه دعوای رفع تصرف عدوانی در حقوق ایران	۲۳
۱-۱-۴- ارکان تشکیل دهنده دعوای رفع تصرف عدوانی	۴۵
۲-۱- دعوای خلع ید	۴۸
۱-۲-۱- تعریف دعوای خلع ید	۴۸
۱-۲-۲- سابقه دعوای خلع ید در حقوق اسلام	۵۱
۱-۲-۳- سابقه دعوای خلع ید در حقوق ایران	۵۳
۱-۲-۴- ارکان تشکیل دهنده دعوای خلع ید	۵۳
۳-۱- ضرورت بحث	۵۴
فصل دوم: مقایسه دعوای رفع تصرف عدوانی با دعوای خلع ید از	
نظر ارکان و عناصر تشکیل دهنده	۶۹
۱-۲- وجوه اشتراک	۷۱
۱-۱-۲- استناد	۷۱
۲-۱-۲- عناصر تشکیل دهنده	۷۲
۱-۲-۱-۲- استیلا	۷۲
۲-۲-۱-۲- عدوان	۷۴
۳-۱-۲- صلاحیت	۷۶
۲-۲- وجوه افتراق	۷۶
۱-۲-۲- استناد	۷۷

عنوان..... صفحه

- ۲-۲-۲- عناصر تشکیل دهنده ۷۷
- ۱-۲-۲- رعایت مهلت ۷۷
- ۲-۲-۲- تصرف ۸۱
- ۳-۲-۲- عدم رضایت ۸۴
- ۴-۲-۲- نوع مال ۸۶
- ۳-۲-۲- صلاحیت ۸۸

فصل سوم: مقایسه دعوی رفع تصرف عدوانی با دعوی خلع ید از

- نظر آثار ۹۱
- ۱-۲- وجوه اشتراک ۹۳
- ۱-۱-۳- رعایت اصول دادرسی ۹۳
- ۲-۱-۳- قابلیت تجدیدنظر ۹۷
- ۲-۳- وجوه افتراق ۹۸
- ۱-۲-۳- رعایت تشریفات دادرسی ۹۸
- ۲-۲-۳- اجرای حکم ۱۰۰
- ۱-۲-۲-۳- از حیث زمان اجرا ۱۰۰
- ۲-۲-۲-۳- از حیث نحوه اجرا ۱۰۱
- ۳-۲-۳- کسانی که حق طرح دعوی یا شکایت را دارند ۱۰۲
- ۴-۲-۳- هزینه دادرسی ۱۰۳
- ۵-۲-۳- رسیدگی خارج از نوبت ۱۰۵
- ۶-۲-۳- مسئله تحصیل دلیل ۱۰۶
- ۷-۲-۳- اعتبار امر قضاوت شده ۱۱۲

فصل چهارم: ارتباط دعوی رفع تصرف عدوانی و خلع ید با

- تأسیسات حقوقی آیین دادرسی مدنی ۱۱۷
- ۱-۴- دعوی متقابل ۱۱۹
- ۲-۴- ورود و جلب ثالث ۱۲۰
- ۳-۴- اعتراض شخص ثالث ۱۲۳
- ۴-۴- دادرسی فوری ۱۲۴

صفحه	عنوان
۱۲۷	۴-۵- تأمین خواسته
۱۲۸	۴-۵- تأمین دلیل
۱۲۹	۴-۷- فرجام خواهی
۱۳۰	۴-۸- اعاده دادرسی
۱۳۲	۴-۹- داوری
۱۳۷	نتیجه گیری
۱۳۹	پیشنهاد
۱۴۱	فهرست منابع و مآخذ

در حقوق اسلام، شارع مقدس برای مالکین و متصرفین، حقوقی قایل شده و دیگران را نیز مکلف به رعایت این حقوق نموده است همچنین بین دو اصطلاح متصرف و مالک و یا تصرف و ملکیت قایل به تفکیک شده و بر هر کدام آثار حقوقی خاصی را بار نموده است. که در قوانین موضوعه ما بر اساس هر کدام از این دو منشأ حق (تصرف و ملکیت) قانونگذار دو دعوا با آثار متفاوت پیش بینی نموده است که یکی دعوای رفع تصرف عدوانی و دیگری دعوای خلع ید است.

معذک متضرر چنانچه بخواهد دعوای خلع ید مطرح نماید باید مالکیت خود را به اثبات برساند و بر عکس اگر بخواهد دعوای رفع تصرف عدوانی اقامه کند باید تصرفات سابق خود را به اثبات برساند که آثار هر کدام متفاوت از دیگری است در نظر گرفتن دعوای فوق الاشعار از ظرافت کاریهای قانونگذار بوده است که با عنایت به مبنای شرعی و قانونی این دو پیش بینی نموده است.

ولی در عمل بنا بر دلایلی چند در دادگاههای رویه یکسانی در مورد دعوای مذکور اعمال نمی‌شود چرا که هرکس بر اساس ظن خویش استنباطهایی نموده و آراء محاکم مؤید صحت این ادعا می‌باشد. بنابراین با عنایت به اینکه در خصوص بررسی مقایسه‌ای دعوای رفع تصرف عدوانی و خلع ید تحقیقات علمی گسترده و جامعی صورت نگرفته است و حتی الامکان رفع شبهات و اختلاف نظر محاکم این تحقیق صورت گرفته است.

سؤالات تحقیق

الف- تصرف عدوانی شامل تصرف غاصبانه نیز می‌شود یا خیر؟
ب- موضوع دعاوی رفع تصرف عدوانی و خلع ید کدام دسته از اموال است؟

ج- اصول و تشریفات حاکم بر جریان دادرسیهای معمولی (دادرسیهای غیر ویژه) تا چه اندازه حاکم بر دعاوی رفع تصرف عدوانی و خلع ید می‌شود؟
د- در حقوق کنونی ایران قوانین حاکم بر این دو دعوا کدام است؟

فرضیه‌های تحقیق

الف- تصرف عدوانی در معنای عام شامل تصرف غاصبانه نیز می‌شود.
ب- مقررات مربوط به دعاوی رفع تصرف عدوانی صرفاً ناظر به اموال غیرمنقول است اما بر عکس در دعاوی خلع ید ناظر به اموال اعم از منقول و غیرمنقول است.

ج- اصول و تشریفات حاکم بر دادرسیهای معمولی (دادرسیهای غیر ویژه) بطور کلی حاکم بر دعاوی خلع ید است ولی در مورد دعاوی رفع تصرف عدوانی فقط اصول دادرسی حاکم است.

د- در حقوق کنونی ایران قوانین و مقررات حاکم بر این دعاوی^۱ عبارتند از: ۱- قانون اصلاح قانون جلوگیری از تصرف عدوانی مصوب ۱۳۵۲. ۲- موادی از قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹.

۱- لازم به ذکر است در سال ۱۳۲۵ ماده واحده‌ی به تصویب رسید که ناظر به رسیدگی جزایی موضوع تصرف عدوانی در اراضی دولت یا بانکهای دولتی یا اوقاف یا شهرداری و یا اراضی موات یا مردم بود که اداره حقوقی قوه قضائیه طی نظریه شماره ۷/۴۳۰۹ مورخ ۱۳۷۱/۱۱/۲۸ اعلام داشته است که ماده واحده مذکور منسوخ است. متن نظریه اداره حقوقی به این شرح است: بند ۴ ماده واحده قانون راجع به اراضی دولت و شهرداریها و اوقاف و بانکها منسوخ است. ضمناً بند ۴ ماده واحده قانون مذکور مقرر داشته بود: اشخاصی که بعد از تاریخ تصویب این قانون نسبت به اراضی دولت یا بانکهای دولتی یا اوقاف یا شهرداری و یا اراضی موات بدون رعایت قوانین احیاء اراضی موات یا مردم (یا شکایت مدعی خصوصی) تجاوز کرده تصرفاتی در آن بنمایند رأساً از طرف دادستان مورد تعقیب واقع و علاوه بر خلع ید از آنها به مجازات از دو ماه تا شش ماه حبس محکوم خواهند شد.

۳- ماده ۶۹۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵. ۴- موادی از قانون

مدنی.

اهداف و استفاده کنندگان تحقیق

اولاً: قوانینی که فعلاً مستند اینگونه دعاوی است مشخص می‌شود. ثانیاً اصحاب دعوا توجه پیدا خواهند کرد که از طرح دعوی رفع تصرف عدوانی و یا خلع ید به چه نتیجه‌ای خواهند رسید و قضات نیز با اشراف بیشتری به قوانین و وجه فارق بین این دعاوی مبادرت به اتخاذ تصمیم خواهند نمود.

بنابراین این تحقیق علاوه بر استفاده دانشگاهی، می‌تواند کمک کننده قضات دادگستری در جهت اجرای صحیح قانون باشد.

روش انجام تحقیق و گردآوری اطلاعات

روش انجام تحقیق توصیفی و تحلیلی می‌باشد. و روش و ابزار گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای و میدانی است.

بیان فهرست مطالب

در این تحقیق با توجه به اینکه بنابر مختصر نویسی بوده است لذا مسایل و مطالب در چهار فصل مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

موضوع فصل اول کلیات می‌باشد که شامل سه بخش است در بخش اول از دعوی رفع تصرف عدوانی، در بخش دوم از دعوی خلع ید و در بخش سوم از ضرورت تحقیق در خصوص مسأله دعاوی مذکور بحث شده است.

موضوع فصل دوم، مقایسه بین دعوی تصرف عدوانی با دعوی خلع ید از نظر ارکان و عناصر تشکیل دهنده است که شامل دو بخش است. در بخش اول از وجه اشتراک دعاوی مذکور بحث شده است و در بخش دوم نیز از وجوه افتراق آنها.

موضوع فصل سوم، مقایسه بین دعوی رفع تصرف عدوانی با دعوی خلع ید از حیث آثار است که شامل دو بخش است. در بخش اول از وجوه

اشتراک آثار بین دعاوی مذکور بحث شده است و در بخش دوم نیز از وجوه افتراق آثار بین آنها. و نهایتاً در فصل چهارم از ارتباط یا عدم ارتباط دعاوی رفع تصرف عدوانی و خلع ید با تأسیسات حقوقی آیین دادرسی مدنی بحث شده است.

در پایان لازم به ذکر است اینکه چرا بر خلاف عنوان مصطلح دعاوی تصرف عدوانی مذکور در ماده ۱۵۸ قانون آیین دادرسی مدنی، عنوان دعاوی رفع تصرف عدوانی برای موضوع تحقیق انتخاب نموده‌ام. بدین لحاظ است چون نتیجه دعاوی تصرف عدوانی، رفع تصرف عدوانی است در واقع مدعی از دادگاه یا دادسرا، حسب مورد تقاضا دارد که از ملک تصرف شده، وی رفع تصرف بعمل آید که به نظر می‌رسد این عنوان دقیق‌تر باشد؛ بعلاوه ما آن را با دعاوی خلع ید مقایسه کرده‌ایم و خلع ید نیز نتیجه دعاوی مالکیت؛ یا به تعبیر دیگر دعاوی غصب است.

جوهری - بهار ۱۳۸۲